

9. 3. 2017

NEDOUMNOST ČRNE CELINE

Miriam Drev

Obravnavano delo: **Ben Okri: Cesta sestradanih**, Kulturno umetniško društvo Police Dubove, Vnanje Gorice, 2016, prevedel *Urban Belina*.

Zahodnjaške identitete padejo, ko vzamemo v roke *Cesto sestradanih*, roman nigerijskega pesnika in prozaista **Bena Okrija**. Avtor, rojen leta 1959 v mestu Minna v Nigeriji, je pripadnik ljudstva Urhobo. Še ne dveleten, se je v naročju staršev preselil v London, nato kot najstnik znova bival v Nigeriji prav v času krvave državljanske vojne, ki je na njem pustila neizbrisen pečat. Na pragu dvajsetega leta se je vrnil v Veliko Britanijo, kjer je na univerzi v Essexu študiral primerjalno književnost, tolkel revščino ter se začel prebijati kot pisec.

Danes velja za enega vodilnih avtorjev v okviru tako imenovanega postmodernega, postkolonialnega izročila – čeprav se sam deklarativno izmika opredelitvam literarne stroke. **Okrijeva** prozna dela pogosto primerjajo z romanopisjem Gabriela Garcie Marqueza, predvsem zaradi njegovega magičnega realizma, vendar avtor zavrača tudi to oznako. Pravi, da pač piše o tradiciji, ki je samonikla in zato neprimerljiva z večino zahodnega književnega kanona. Za pomemben vpliv priznava kvečjemu sonarodnjaka **Amosa Tutuola**, čigar delo *Pivec palmovega vina* imamo tudi v slovenščini. Ni nujno, meni **Ben Okri**, da bi romanopisje, izhajajoče iz »črne celine«, ostalo pripeto na klasiko svetovne književnosti, in bi ga obravnavali z metodami, ki so v rabi zanjo.

Okri je za *Cesto sestradanosti* leta 1991 prejel prestižno nagrado *booker*. Roman, ki je v sebi zaključena celota, je obenem prvi del trilogije, posvečen Nigeriji, razdvojeni zaradi državljanske vojne. Pripovedovalec je deček Azaro, imenovan *abiku*, otrok–duh, katerega prijatelji iz sveta prikazni, trajnejšega od našega, neprestano vabijo nazaj k sebi. S svojim očetom, nosačem in amaterskim boksarjem, ter z mamo krošnjarko živi v getu neimenovanega nigerijskega mesta, pogosteje lačen kot sit. Začenja se čas razkola in za glasove siromakov se potegujeta dve politični struji: stranka revežev in stranka bogatašev, obe brezupno skorumpirani. A vendar to ni tisto, kar nam bo od tega

romana najbolj ostalo v spominu. Večji vpliv bo imela v njem opisana zaznava stvarnosti, ki v prepletanju plasti vsakodnevnega bivanja, kakršno nam je znano, in plasti v marsičem nedoumne kulture, spodmika izoblikovane vzorce o človeku in njegovih možnih bivanjskih ravneh. Spoznavanje »istosti« se izmenjuje s spoznavanjem »drugosti«, in to brez opaznejših prehodov. Udomačene v obvladljivi zaznavi, nas **Okri** prek dečka Azara s svojo interpretacijo časovnih in prostorskih razsežnosti po eni strani bega in po drugi nedvomno bogati. *Cesta sestradanosti* je pretkana z ustnim izročilom, močno povezavo opisovanih afriških skupnosti z miti, duhovi prednikov kot tudi narave, in s sanjskimi uvidi. Sanje so ob tem ključen vir arhetipskega podobja. V odnosu do sveta mrtvih odseva odnos do življenja. Pisatelj s povzemanjem starodavnih običajev in verovanj, v veliki meri ohranjenih v ustnem izročilu, postavlja v ospredje bivanjski modus prezrtih in v preteklosti kulturno preziranih ljudstev »črne celine«.

Pričujoči roman **Bena Okrija** je poseben tudi v svoji kompoziciji, jezikovnem ritmu, obilici nadrobnih opisov, drzni slikovitosti. Pripovedovalec Azaro, čeprav samo fantiček, neugnan in nabrit, se v interakciji stvarnega in duhovnega ter trpkega družbeno družinskega dogajanja in magičnih zasukov kot raziskovalec »večne sedanjosti« svoje skupnosti zdi nekako brezčasen.

Cesta sestradanih s to zmesjo srhljivega, tragičnega in hudomušnega, a tudi z izoblikovano književno veščino avtorja, ki pa je vendarle svojevrstno natrpana s fantastičnimi legendami, potemtakem ne sledi nobeni prepoznavni recepturi. Brali jo bomo brez predaha.